

Symbol was van het heidensche zonnrad met het christelijke kruis dan wel verband hield met de broodringen, welke men oudtijds in de graven legde als offers.

Wel degelijk heeft men deze beteekenis der oude begraafplaatsen erkend en in het Oostpruisische Heimatmuseum heeft professor Detleffsen dan ook twee imitatie-kerkhoven aangelegd, een Ritàusch en een Oberlandisch. In het laatste zien we de eigenaardigste pro-

nen uithouden, bewijst ons in het Stettiner kerkhof een exemplaar uit Hammer, dat het jaartal 1832 voert en dus meer dan 80 jaar oud moet zijn.

Een zeer merkwaardige milstolpe van 1737 uit Smaland is een meer dan anderhalve eeuw oude getuige voor de duurzaamheid van goed eikenhout zelfs in een zoo ruw klimaat als Zweden voor een groot deel van het jaar aanwijst. Uit een kul-

HET IMITATIE-KERKHOF IN SKANSEN BIJ STOCKHOLM.

ducten van grafteekens. Uit dikke eikenstammen werden ze gehouwen, ten deele rijk gesneden en steeds in bonte kleuren beschilderd. Trouwens dit komt ook in Pommeren voor en op de ijzeren kruizen uit den Oberlausitz was zoo zwaar verguldsel gebracht, dat men, na verwijdering van de overgestreken verflaag dit heden ten dage nog kan aantoonen. Tegen de inwerking van het weer werden ze beschut door blikplaten. Dat dergelijke houten grafteekens het lang kun-

tuurhistorisch oogpunt is het tevens een belangrijk exemplaar, daar het in beeld brengt hoe de allereerste mijlpalen in Skandinavië van hout en niet van steen waren, zooals trouwens ook het woord stolpe = paal (o.a. in stolpbod, een schuur op palen) aangeeft. Later werden ze ook uit ijzer gegoten, vooral onder de regeering van Adolf Frederik (1758—1778)

Het Litausche kerkhof op een der schilderachtigste plekjes van het uitgestrekte terrein